

15/5/2020

נושאונט מס' 54

דבר העורך

שלום לכולם,

בעת שדברים אלה נכתבים אנו מצויים במגמת יציאה מההגבלות שנכפו עלינו עקב מגפת הקורונה. כמו כמעט כל תחום בחיינו גם הבולאות הושפעה לרעה ממגבלות המצב: תערוכת הבולים "לונדון 2020", אשר נועדה להתקיים בחודש מאי לציון מאה ושמונים שנה לבול הראשון בעולם נדחתה לפברואר 2022. התערוכה העולמית באינדונזיה נדחתה לסוף השנה, ואילו זו שנועדה להתקיים בבולגריה בחודש אוקטובר בוטלה. כמובן שלא רק תערוכות בוטלו ונדחו: רוב בתי המכירות בעולם העדיפו לדחות את המכירות הפומביות שלהם "עד יעבור זעם", וכך גם המסחר בבולים הואט במידה ניכרת, גם אם לא פסק לחלוטין.

גם בישראל חלה האטה משמעותית בחיי הבולאות. הירידים הבולאים אותם מארגנת התאחדות בולאי ישראל נפסקו, והספרייה הבולאית נאלצה לסגור את שעריה. גם המפגשים של חברי איל"ת הופסקו: באחרון שבהם, אשר נערך ב-12 במרץ, הייתה נוכחות דלילה מאוד של חברים. הדבר מצער משום שהרצאתו של חברנו **פרופ' חיליק לימור** הייתה מרתקת, וחבל שכה רבים נאלצו להחמיץ אותה בשל החשש מווירוס הקורונה.

אנו תקווה כי חברינו שומרים על מורל גבוה ומנצלים את הזמן בבית לטיפול אוסף הבולים שלהם, ואולי אף לכתובת מאמרים לביטאונים שלנו. אנו תקווה שגם גיליון זה של "נושאונט" יתרום לשיפור מצב הרוח.

שימרו על עצמכם,
יורם ולורנס

הבול שלי (אבל ממש!) רן ברש

מהם האמצעים העומדים לרשותו של אזרח, המעוניין להשפיע ולתרום את חלקו למשהו ממלכתי של מדינה? בדמוקרטיה ניתן, כמובן, לבחור, להיבחר, להפגין בעד, למחות נגד, להביע דעה בכתב או באומר, וכן – להציע רעיונות לבולים חדשים!

מדי שנה עורך השירות הבולאי ישיבה ובה נקבעים נושאי ההנפקות הבולאיות לשנה העוקבת. בדרך כלל, תבנית ההנפקות ידועה מראש: קיימות 5-6 הנפקות בשנה, ובכל שנה יש בולי מועדים לשמחה בתקופת חגי תשרי ובול יום הזיכרון לחללי צה"ל. כמו כן, מונפקים בולים לציון יובל של ארגונים או אישים, למשל: במלאת מאה שנים להולדתו או פטירתו של אדם, או ייסודו של ארגון כלשהו. בנוסף לכל אלה, מאפשר השירות הבולאי לציבור הרחב להגיש הצעות להנפקות השונות. לעיתים, הנושא הוא פתוח לחלוטין, ולעיתים, מבקשים להתמקד בנושא מסוים, כגון "ילדים ונוער".

לפני מספר שנים אימצתי לעצמי נוהג לשלוח רעיונות לבולים. לעיתים, העליתי רעיון שהוא בבחינת קונספט כללי, ולעיתים, מדובר במשהו ספציפי. מהיכן הרעיונות? מנושאים הקרובים אל ליבי, מחומרים שאני קורא, וכל רעיון אחר העולה על דעתי. כל הרעיונות שהצעתי, בלי יוצא מהכלל, התקבלו בתודה על ידי השירות הבולאי. חלקם הגדול נדחו, וחלקם הקטן אושרו. וכך, על בסיס מספר רעיונות שלי, הנפיקה מדינת ישראל בולים!

ב-30/12/2015 הצעתי להנפיק בול לכבוד מערכת **כיפת ברזל**, המגינה עלינו מפני טילים ורקטות לטווח קצר. בתחילה נדחתה ההצעה על הסף, ומנהל השירות הבולאי דאז אמר לי בכנס יום הבולאות: "**מדינת ישראל לא מנפיקה בולים של נשק... משרד החוץ לא יאשר זאת**". טענתי שמדובר במערכת הגנתית ולא התקפית, וכי יש כאן תעודת כבוד לטכנולוגיה

הישראלית. בסופו של דבר, ולאחר שהחברה הממשלתית למדליות ולמטבעות הנפיקה מדליה המוקדשת למערכת, אושרה גם הנפקת הבול, והוא יצא לאור ב-27/5/2018 תחת הכותרת: **חדשנות בצה"ל**, יחד עם בול נוסף המוקדש להגנת סייבר.

הצעה נוספת שהגשתי באותו מועד – הנפקה בנושא **צמחי בושם בישראל ובמקרא** – זכתה להתממש מהר יותר. בהצעה ששלחתי לשירות הבולאי ציינתי שמדובר בנושא מעניין, הכולל בתוכו היסטוריה, מורשת וטבע. הסברתי, כי בנושא צמחיה ניתן לדבר על צמחי נוי, צמחי מרפא וכו', אך כוונתי להדגיש דווקא את נושא הבושם, שהוא בבחינת "הריח של ארץ ישראל". בהצעה רשמתי כי קיימים מקורות רבים לנושא זה, ואף צירפתי אחד מהם לדוגמא (**לחץ כאן**). בפברואר 2017 הונפקה סדרה של שלושה בולים על צמחי בושם: לבונה, מור ואפרסמון.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בהיותי מנתח מערכות מידע העובד בתעשייה עתירת הידע בארץ אני מתעניין בחידושים מדעיים וטכנולוגיים. בינואר 2016 הצעתי הנפקת בולים לציון כמה מהתגליות וההמצאות של ישראלים בתחומים אלה. במסגרת ההצעה שלחתי לאנשי השירות הבולאי הפניה לרשימה של תגליות והמצאות בישראל המופיעה בוויקיפדיה ([להלן הקישור](#)). בסופו של דבר הונפקה סדרת "הישגים ישראלים" ובה שני בולים: הנחיה רובוטית לניתוחי עמוד שדרה ומערכת התראה למניעת תאונות דרכים.

כעבור מספר חודשים, בספטמבר 2016, הצעתי סדרת בולים אשר תוקדש ל"משחקים אז והיום". הצעתי לכלול בסדרה משחקי רחוב (קלאס, תופסת, מחבואים) בצד משחקי קופסא פופולאריים (רמי, טאקי, מונפול) ומשחקי מחשב. הצעתי התקבלה באופן חלקי, כנראה משום שחלק מהמשחקים כבר הופיעו על גבי בולי ישראל. בסופו של דבר הונפקה בנובמבר 2019 סדרת "משחקי קופסה ישראלים" בעיצוב נאה של **הדר בר**, ובה שני בולים – טאקי ורמי-קוביות ("רמיקוב"), אשר על גבי הבול נרשם כ-"רומיקוב", לדעתי - כיתוב שגוי).

הצעה נוספת שלי, חמישית במספר, התקבלה: הצעתי להנפיק בולים בנושא **חקלאות ימית בישראל**: בישראל יש גידולים חקלאיים בתחום המים והים – מפעלי אצות בערבה, חוות דגים ועוד. הנפקה בנושא מתוכננת בהמשך שנה זו.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

אני מקווה שבשלב זה הקורא לא קיבל את הרושם המוטעה לפיו כל רעיון שהעליתי בפני השירות הבולאי התקבל במוקדם או במאוחר. למעשה, רק חלק קטן מהצעותיי התקבל ואילו הרוב נדחו, לפחות עד עתה. הנה כמה הצעות שלי אשר לא אושרו:

- סיפורי התנ"ך – עמוד האש ועמוד הענן ההולכים לפני המחנה ביציאת מצרים.
- בחינות בגרות – רעיון לבול או סדרה מתוך עולם התוכן של בני הנוער.
- מיחזור בישראל – נייר, פלסטיק, מתכת, מים (השבת מי קולחין).
- השתלות איברים בישראל – ישראל ידועה ברמה הגבוהה של אחוזי ההצלחה בתחום רב חשיבות זה.
- לוויינים ישראליים בחלל – ישראל היא אחת מ-7 המדינות אשר שיגרו לוויינים לחלל, ובהם לוויינים עם מצלמות אופטיות (סדרות "אופק" ו-"ארוס"), לווייני מכ"מ ("סדרת TecSAR") ולווייני תקשורת (סדרת "עמוס").

לסיום, אני מרשה לעצמי הערת ביקורת כלפי השירות הבולאי. בעלון המידע של כל בול חדש נכללים פרטים רבים ובהם גם שם המעצב, אך השירות הבולאי אינו מציין בעלון מי הציע את הרעיון שעל פיו הוכן הבול. כששאלתי מדוע, נעניתי בשלל תשובות: "אולי כמה אנשים הציעו?" (אז מה הבעיה – רושמים את השמות), "באף מקום בעולם זה לא נהוג..." (למה שלא נהיה "אור לגויים"?), ועוד. בנוסף לכך, מעולם לא קיבלתי הודעה בכתב או בעל פה על כך שהצעה שלי אושרה להנפקה. חבל שבעל הרעיון לא זוכה להוקרה כלשהי – הבול המונפק או לכל הפחות מכתב תודה!

יחד עם זאת, חשוב לזכור כי יש אוזן קשבת בשירות הבולאי, ורעיונות חדשים תמיד מתקבלים בברכה. אני ממליץ לכולם להעלות רעיונות לבולים (ומי שמעוניין לעשות זאת [מוזמן ללחוץ כאן](#)). זכרו כי מי שמציע – משפיע, והתמורה האמיתית למי שרעיון שלו מתקבל היא הידיעה ש- **הבול הזה הוא שלי!**

רן ברש, מזכיר וגזבר איל"ת, בונה אוסף העוסק בהתמצאות במרחב תחת הכותרת: Where am I? כתובתו למשלוח תגובות: ranb2000@gmail.com.

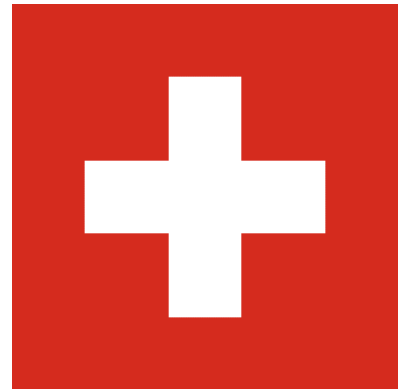
ידע בולאי: תעריפי דואר היסטוריים במדינות שונות לורנס פישר

על פי כללי השיפוט בתצוגה תחרותית נדרשים השופטים להעניק ניקוד לכל תצוגה בכמה סעיפים. לסעיף "ידע בולאי" מוקצות 15 נקודות, אך רק התצוגות האיכותיות ביותר מצליחות לצבור את מקסימום הנקודות עבור סעיף זה. יש לי הרושם שרבים מבין המציגים הישראלים לוקים בסעיף זה במיוחד, ולכן ראוי להרחיב עליו את הדיבור.

במה מתבטא ידע בולאי? ברמה הבסיסית מצפים השופטים לראות מגוון רחב של סוגי פריטים, והם מצפים שלא לראות פריטים האסורים בתצוגה (כמו "הגהות דה-לוקס" של בולי צרפת ומושבותיה, שהן בכלל לא הגהות אלא מזכרות שחולקו לפקידים בכירים). ברמה הגבוהה יותר של תצוגות לא ניתן לקבל ניקוד גבוה עבור ידע בולאי אם אין בתצוגה תיאור מדויק של מעטפות ש"הלכו" בדואר, כולל התייחסות לתעריפי הדואר ונתיביו. כמובן שהכוונה היא לפריטים קלאסיים ולא לפריטים בני ימינו.

תיאור מדויק כזה דורש ידע בתעריפי הדואר במדינות שונות לאורך השנים. ברור שאיש מאיתנו לא מסוגל לדעת את התעריפים בכל המדינות ובכל התקופות, ולכן אנו נזקקים למקורות אמינים, שיכללו את המידע הרלוונטי. במאמר זה אביא שפע של קישורים למידע שימושי על תעריפי דואר במדינות שונות.

נתחיל במרכז אירופה: האתר הבא מפרט את [תעריפי הדואר בשווייץ](#) בין השנים 1862 ל-2017. כדי להפיק ממנו את המיטב אני ממליץ לקרוא תחילה בעיון את העמוד הראשון של המסמך, המסביר היטב את סוגי התעריפים הנכללים בו.

אחת התקופות החשובות ביותר בבולאות היא תקופת האינפלציה בגרמניה בראשית שנות העשרים. [האתר שלפנינו](#) מביא טבלה של התעריפים ברפובליקת ויימאר מה-1/10/1918 ועד 30/6/1922. מצאתי גם אתרים המביאים את התעריפים בחבל הסאר ([בין מלחמות העולם](#) ולאחר [מלחמת העולם השנייה](#)), ובערים החופשיות [דנציג וממל](#) בין מלחמות העולם.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בקיטור הבא תמצאו בלוג המוקדש לתולדות הדואר של [הולנד](#) עם פירוט התעריפים בין השנים 1921 ל-1946. בצד ימין תוכלו לבחור את סוג הפריט (מכתב רגיל, גלויה ודבר דפוס וכלה בשירותים אזוטריים יותר) ואת היעד (בתוך המדינה או לחו"ל). התעריפים בכל התקופה מובאים בראש העמוד אותו בחרתם, ומתחתיהם מוצגים פריטים מתאימים להדגמה.

את תעריפי הדואר בבלגיה השכנה מ-1870 ועד ימינו תוכלו למצוא [בקובץ ה-PDF הזה](#). המסמך כתוב הולנדית, וכדי להבין אותו ניתן להיעזר בשירות התרגום של גוגל. שימו לב שיש תעריפים מיוחדים למשלוח למדינות השכנות (לוקסמבורג, הולנד וגרמניה) וכן למושבותיה של בלגיה באפריקה – קונגו, רואנדה ובורונדי.

נעבור למזרח אירופה - [תעריפי הדואר של רוסיה](#): אתר זה כולל את התעריפים ברוסיה הצארית עד למהפכה, את תקופת הרפובליקה הסובייטית הפדרטיבית הסוציאליסטית הרוסית (RSFSR) עד לשנת 1923 ובכלל זה את תקופת ההיפר-אינפלציה, ולבסוף את תקופת ברית המועצות עד לשנת 1987.

נעבור למדינות הבלטיות: תעריפי הדואר באסטוניה מחולקים לשלוש רשימות נפרדות. הראשונה היא לתקופה שבין [1783 ל-1918](#), השנייה [מ-1918 ועד 1944](#) (שימו לב לשינוי המטבע בתקופת העצמאות) והשלישית היא מ-[1944 ועד 2014](#).

אותו מקור אירגן גם את תולדות הדואר של ליטא באותה שיטה, כאשר החלוקה היא לשנים [1795-1918](#), לתקופה שבין [1918 ל-1944](#), ו-[1944-2007](#).

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

ואם כך, מדוע ייגרע חלקה של לטביה? גם כאן נמצא עמודים נפרדים לתקופה שבין [1783 ל-1918](#), ימי העצמאות וראשית השילטון הסובייטי ([1918-1945](#)), והתקופה שאחרי מלחמת העולם השנייה ([1945-2009](#)).

האגודה הבולאית של בריטניה הגדולה ארגנה [אתר מעולה](#) לתעריפי הדואר ההיסטוריים בממלכה המאוחדת. בצד שמאל יש לבחור האם מדובר במכתב בתוך המדינה או מחוצה לה. בהמשך יש חלוקה לתקופות (למשל, לפני הרפורמה של 1840) ושל סוגי המשלוח (מכתב, חבילה וכו'). אתר חשוב מאוד ונוח לשימוש!

המידע על תעריפי הדואר בארצות הברית הקיים ברשת הוא חלקי בלבד, ומתרכז בשירותי הדואר בתוך המדינה. רשימה אחת היא לתקופה שבין [1792 ל-1863](#), כאשר התעריפים היו תלויי מרחק. [לאחר 1863](#) קיים בארה"ב תעריף אחיד, וכן [תעריף נפרד לגלויות](#) מאז 1873.

ואחרונה חביבה – קנדה. [בקישור הבא](#) ניתן למצוא תעריפי דואר היסטוריים בקנדה, כאשר החלוקה היא לדואר מקומי, דואר לארצות הברית, דואר לאנגליה ולאימפריה הבריטית וכו'. כל התעריפים מלווים בדוגמאות למכתבים, אך למרבית הצער אין מידע על דואר רשום או דברי דפוס.

אם לחברים אחרים יש מידע נוסף ביחס למדינות אלה או מדינות נוספות אשמח לשמוע על כך. בהזדמנות זו כדאי גם לבקש מהתאחדות בולאי ישראל לפרסם את תעריפי הדואר בישראל מאז הקמתה במסגרת אתר האינטרנט שלה.

לורנס פישר אוסף פריטים בולאיים בנושא תולדות הציונות והסכסוך הישראלי-ערבי ומציגם תחת הכותרת "הבית הלאומי היהודי – מאבקנו להשרדות".
כתובתו למשלוח תגובות: gymtrainer@gmail.com